

*Л.Е.Бскірова,
аспірант УМО АПН України,
викладач кафедри методик
початкового навчання РВНЗ
Кримського інженерно-
педагогічного університету*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Формирование готовности будущих учителей начальных классов к применению интерактивных технологий обучения.

Forming readiness teachers of primary classes to the used interactive technologies of teaching.

Ключові слова: інтерактивні технології навчання, суб'єкт-суб'єктні відносини.

У статті автор розглядає шляхи формування готовності майбутніх вчителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання.

Ключевые слова: интерактивные технологии обучения, субъект-субъектные отношения.

В статье автор рассматривает пути формирования готовности будущих учителей начальных классов к применению интерактивных технологий обучения.

Keywords: interactive technologies of teaching, sub'ekt-sub'ektnye relation.

In this article author examines the state and problems of forming readiness teachers of primary classes to the used interactive technologies of teaching.

Зміни, що відбулися в українському суспільстві в 90-х роках, викликали необхідність переорієнтації в області освіти. Гуманізація сучасної України, демократизація суспільства, його інформатизація сприяють переосмисленню стратегій педагогічної діяльності. У теперішній час в Україні створені всі умови для переходу з авторитарного, трансляційного навчання до гуманітарного, особово-орієнтованого, направлено на формування духовно багатой особистості, з можливостями розкриття потенційних здібностей кожної дитини. Зараз суспільство потребує не тільки висококваліфікованих фахівців, освітніх, культурних, розвинених, але і в людях, що володіють високою відповідальністю, ініціативністю,

здатних висловлювати свою точку зору, аргументувати її, знаходити оптимальні вирішення різних проблем, що володіють навичками толерантного спілкування. Також стрімкий розвиток технологій висуває перед освітою нові завдання, що вимагають перегляду змісту освіти, форм, методів, прийомів навчання. Одними з основних інновацій в області освіти є інтерактивні технології навчання.

Проте, вчителі початкових класів знайомі тільки з окремими елементами інтерактивних технологій навчання, використання їх в практиці початкової школи носить фрагментарний, епізодичний характер, тому існує величезна проблема в навчально-методичній підготовці вчителів початкових класів у вищих навчальних закладах до застосування інтерактивних технологій навчання у навчальному процесі початкової школи. Вчитель початкової школи повинен не тільки знати про інтерактивні технології навчання, але і уміти застосовувати їх на практиці, а це можливо, якщо мета, зміст, форми і методи професійної підготовки у вузі орієнтовані на використання вчителями початкових класів інтерактивних технологій навчання.

На нашу думку, знання властивостей інтерактивних технологій навчання, функцій, закладених при їх застосуванні у навчальному процесі, засвоєння загальнопедагогічних, психологічних, частно-методичних знань про них, формування практичних умінь і навичок їх застосування, розвиток технологічних, комунікативних, методичних і інших здібностей учителя – все це сприятиме формуванню готовності вчителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання в подальшій професійній діяльності.

Майбутній учитель початкових класів повинен чітко уявляти, з якою метою він використовує на уроці інтерактивні технології навчання, яка з інтерактивних технологій буде використана при вивченні конкретної теми ефективніше, яке призначення кожної з інтерактивних технологій, як організувати роботу на інтерактивному уроці, діалогове спілкування з учнями, підвищити їх пізнавальну активність на уроці, створити суб'єкт-суб'єктні відносини в освітньому процесі, атмосферу сотворчості, сприяючи розвитку особистості учня.

Оволодіти інтерактивними технологіями можливо тільки в діяльності, завдяки проектуванню, моделюванню, розробці й проведенню інтерактивних уроків, їх обговоренню, самоаналізу й

аналізу, проведенню тренінгів з організації, ведення, управління дискусіями, ролевими, імітаційними іграми, а також прораховування педагогічних, професійних дій учителя при застосуванні і реалізації технологій кооперативного, колективно-групового навчання та інших видів інтерактивних технологій. Інтерактивні технології навчання можуть застосовуватися вчителем початкових класів у наступних випадках:

- проведення інтерактивних уроків (математика, російська мова, читання, українська мова, українська література, природознавство, образотворче мистецтво, трудове навчання і так далі);
- проведення екскурсій;
- об'єднання учнів в тимчасові творчі групи для виконання загального навчального проекту;
- при підготовці та проведенні виховних заходів (застосування імітаційних ігор, ігор-симуляцій, рольових ігор, ігор-драматизацій і так далі);
- при проведенні батьківських зборів і так далі.

Проте, вчитель, який сам навчався в умовах суб'єкт-об'єктних відносин в університеті, часто не здатний поміняти стереотипні погляди на методіку викладання предметів, перейти від традиційного навчання до особистісно-орієнтованого, змінити стиль відносин «вчитель»-«учень», розставити правильно пріоритети у навчальному процесі, створити комфортний емоційний фон навчального процесу. Таким чином, застосування інтерактивних технологій навчання, створення суб'єкт-суб'єктного освітнього середовища необхідне у ВНЗ.

Інтерактивні технології навчання можуть застосовуватися викладачем у ВНЗ в наступних випадках:

- при проведенні проблемних лекцій;
- при проведенні лекцій-дискусій; лекцій-дебатів; лекцій-диспутів;
- на практичних заняттях (застосування імітаційних ігор, ігор-симуляцій, рольових ігор, ігор-драматизацій);
- вирішення педагогічних завдань, з розбором реальних педагогічних ситуацій, наближених до дійсності професії вчителя початкових класів;
- об'єднання студентів у тимчасові творчі групи для виконання загального навчального проекту;
- проведення навчальної відеоконференції;

Розділ I. Теоретичні основи педагогіки вищої школи

- проведення тренінгів;
- проведення круглого столу;
- використання case – технологій і так далі.

До чого приведе застосування інтерактивних технологій навчання в роботі викладачів ВНЗ із студентами?

До організації суб'єкт-суб'єктного освітнього середовища у ВНЗ з можливістю подальшої проєкції таких відносин у своїй педагогічній діяльності майбутнього вчителя початкових класів:

- процес навчання стане особистісно-орієнтованим;
- до створення комфортних умов навчання;
- демократичний стиль керівництва освітнім процесом;
- підвищення ефективності занять; отримані знання будуть прийняті студентами, міцно і легко засвоєні;
- мотивація в навчанні стане внутрішньою;
- розвиваються комунікативні уміння і навички студентів;
- рефлексія стає необхідним компонентом навчальної діяльності і реального життя;
- аналізується досвід застосування інтерактивних технологій навчання у навчальному процесі, організації, проведення інтерактивних занять;
- засвоюється структура і методика інтерактивного заняття;
- аналізуються способи оцінювання, контролю, вживані на інтерактивних заняттях; розвиваються навички самоконтролю і самооцінки навчальної діяльності;
- розвиваються аналітичні здібності студентів, критичне мислення, навички планування, проєктування, толерантного відношення до інших людей, їх точок зору;
- націленість орієнтації студента на особистісний і професійний розвиток, саморозвиток, самореалізацію.
- викладач ВНЗ більше «розкриється» перед студентами, зросте його авторитет у студентському середовищі.

Таким чином, учителям початкових класів необхідно володіти знаннями з педагогіки, психології, методик викладання предметів, володіти матеріалом уроку, знати предмет, бути ерудованим, володіти знаннями і уміннями по структурі і методиці підготовки і проведення інтерактивного уроку, володіти комунікативними уміннями, уміннями по створенню комфортних умов навчання. Володіти прийомами

настройки знань учнів на ефективний процес збагачення, з пробудженням у молодших школярів внутрішнього особового інтересу до заняття. Вчителів необхідно уміти визначати теми, цілі, завдання уроку, забезпечувати осмислення молодшими школярами змісту їх навчальної діяльності, формувати позитивні особові якості учнів, емоційно-ціннісну сферу, розвивати комунікативні уміння молодших школярів і так далі. Вчителів необхідно володіти організаційними, методичними прийомами по рефлексії результатів діяльності молодших школярів, з наданням допомоги у вибудовуванні системи подальшого індивідуального освітнього, особового розвитку молодших школярів.

При підготовці і проведенні інтерактивних уроків учитель може зіткнутися з певними труднощами:

- слабе навчально-методичне забезпечення освітнього процесу початкової школи;
- недостатня кількість педагогічної, психологічної, методичної літератури з інтерактивних технологій навчання, особливостях їх застосування в початковій школі;
- важко починати застосування інтерактивних технологій навчання при роботі з молодшими школярами, оскільки учні не привчені працювати в групах, не розвинені комунікативні уміння, не налагоджений процес взаємонавчання в класі і т.д.;
- вчителів складно встановити зворотний зв'язок з молодшими школярами, контролювати навчальний процес;
- вчителів складно відразу оцінити результативність уроку, особливо результати учбових, особових досягнень молодших школярів кожного окремо.

Оскільки провідним видом діяльності в дошкільному віці є гра, то вчителів початкових класів необхідно особливо акцентувати увагу молодших школярів на освітніх цілях інтерактивних уроків, особливо при застосуванні інтерактивних технологій ситуативного моделювання, при яких здійснюється включення учнів в ігрову діяльність, ігрове моделювання явищ, що вивчаються.

Ми припускаємо, що професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання буде ефективною, і в результаті сформується готовність до застосування інтерактивних технологій навчання в подальшій професійно-педагогічній діяльності вчителя початкових класів, якщо:

- завдання, цілі, зміст, форми організації діяльності, процес викладання дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки у вузі буде націлений на застосування інтерактивних технологій навчання, створення суб'єкт-суб'єктного освітнього середовища, на розвиток особистості дитини;
- у процесі освоєння дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки надавати майбутнім учителям початкових класів інформацію про інтерактивні технології навчання, їх ознаки, класифікацію, особливості організації роботи на інтерактивних уроках, з виділенням порівняльної характеристики освітніх процесів, що протікають при традиційному навчанні і при навчанні, заснованому на застосуванні інтерактивних технологій. Це допоможе вчителям усвідомити важливість і необхідність оволодіння інтерактивними технологіями навчання і їх застосування в подальшій професійній діяльності;
- включити план професійно-педагогічної підготовки вчителів початкових класів курс «Інтерактивні технології навчання в сучасній початковій школі»;
- в процесі проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій, педагогічної практики, організації самостійної роботи студентів формувати у них потреби в оволодінні знаннями і відповідними вміннями і навичками по створенню комфортних умов навчання, створенню суб'єкт-суб'єктних відносин в учбовому процесі, атмосфери сотворчості, взаємної підтримки, доброзичливості;
- під час проходження студентами педагогічної практики орієнтувати її цілі і мотиви на розвиток особистості дитини, на створення суб'єкт-суб'єктних відносин, комфортних умов навчання в навчальному процесі початкової школи. Ведення в план педагогічної практики аналітичних завдань, розбору педагогічних ситуацій, зв'язаних із застосуванням інтерактивних технологій навчання, підготовки, організації і проведення інтерактивних уроків, батьківських зборів із застосуванням інтерактивних технологій навчання;
- стимулювати пізнавальну активність студентів у психолого-педагогічних, частково методичних питаннях, пов'язаних із

застосуванням інтерактивних технологій навчання в початковій школі, в навчальній, дослідницькій, практичній, самостійній діяльності студентів, при написанні ними курсових, бакалаврських, магістерських робіт.

- сформувані у студентів внутрішню необхідність у постійному професійному розвитку, самовдосконаленні, у потребі оволодіння інноваційними технологіями навчання, у тому числі й інтерактивними технологіями навчання, нарощуванні педагогічної майстерності в застосуванні інтерактивних технологій навчання, збагаченні об'єму знань, вдосконалення умінь і навичок у застосуванні різного виду інтерактивних технологій навчання;
- учити студентів грамотно співвідносити свої індивідуальні особові, педагогічні можливості як майбутнього вчителя початкових класів з індивідуальними особовими особливостями молодших школярів із застосуванням різних інтерактивних технологій навчання, правил організації, проведення інтерактивного уроку.

Список використаних джерел

1. Кларин М.В. Инновации в обучении: Метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта / М.В.Кларин. – М.: Наука, 1997. – 83с.
2. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.
3. Панченков А. Обучение в действии: как организовать подготовку учителей к применению интерактивных технологий обучения / А.Панченков, О.Пометун, Т.Ремех. – К.: А.П.Н., 2003. – 72с.
4. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О.Пометун, Л.Пироженко. – К., 2002. – 135с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К.Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 360с.
6. Хуторской А.В. Современная дидактика / А.В.Хуторской. – С. – Петербург, 2001. – 533с.